

a dostane se tam tolik komárů, že je nejen nemožné spát, ale celé tělo je důkladně poštipáno tak, jako kdyby bylo zbičováno. Také v denní době se nepozorovatelně dostávají pod oděv. Lidé podle místního zvyku chodí bosí a z těchto ran jim teče krev jako z žizev.

Já jako cizinec jsem to nevěděl. Pod oděv se mi za dvě hodiny dostalo obrovské množství hmyzu, aniž bych to pocítil. Ačkoli jsem se tomu všemi možnými pohyby bránil, měl jsem nohy celé poštipané, jako by to bylo od žihadel. Nikde jinde nezpůsobují takové strašné útrapy jako v Rosettě a nejvíce v době, kdy je Nil rozvodněn. A protože se Rosetta nazývá podle falešného proroka Svatá země, tak každý křesťan nebo žid, jenž zde zemře, není hoden spočinutí ve Svaté zemi. V okamžiku úmrtí je nutno jej dopravit do Alexandrie. Katolíci jsou pohřbíváni v kapli svaté Kateřiny, panny a mučednice, židé a heretikové na jim vyhrazeném místě. Důvod této skutečnosti byl vymyšlen Turky. Říká se, že tu prý zázračně stanul bláznivý prorok jednou nohou na věži, druhou pak v Mekce, městě Arábie Skalnaté, a proto je věž nakřivo. Je dost podobná věži v Bologni,¹⁴ výškou je však menší. Myslím si, že se nedá věřit tomu, že zmíněná věž byla pokřivena bláznivým prorokem, jak se tvrdí. Byla však vystavěna velmi dovedně se skvělou řemeslnou zručností stejně jako věž v toskánské Pise. V tomto městě jsem, kromě jiného, obdivoval hejna ptáčků, takzvaných lejsků.¹⁵ Jsou velmi malí, ale mají maso vybrané a jemné chuti. Prodávají se za malou cenu, dvanáct kusů za jeden medin, sto kusů za osm medinů. Za jeden zlatý se dá koupit pět set kusů. Každý den se chytají ve velkém množství spolu s křepelkami.

Nyní je nutné kvůli zachování lepšího pořadí poznatků objasnit, na kolik částí nebo provincií se Egypt dělí. Je na to třeba dost pozorně dbát vzhledem k úspěšnému vykonání mé cesty.

¹⁴ Věž *Torre Garisenda* z 12. stol., která musela být kvůli bezpečnosti několik let po zahájení výstavby snížena. Dodnes zůstala nakloněna přibližně 3 m od své osy.

¹⁵ Lat. *Ficedula parva*.

Prof. PhDr. Růžena Dostálová, CSc., octogenaria

Profesorka Růžena Dostálová, naše přední byzantoložka a čestná členka JKF, oslavila v loňském roce své osmdesáté narozeniny v plné síle, již by jí leckterý padesátník mohl závidět. Nejenže stála v poměrně nedávné době (1993) u zrodu oboru novořeckých studií na FF MÚ v Brně, kde dosud vyučuje novořeckou literaturu i jiné předměty, ale jako externistka se podílí i na výuce na FF UK v Praze (kurzy novořečtiny a přednášky/semináře z oblasti byzantských studií) a na částečný úvazek spolupracuje s Centrem biblických studií ETF UK; kromě toho neustále vykazuje obsáhlou publikační činnost vědeckou, pedagogickou i překladovou. Málokdy se setkáme s osobností s tak širokým záběrem, s tak obdivuhodným rozsahem aktivit a s tak rozsáhlou specializací, že zahrnuje pozdní antiku, byzantologii i neogrecistiku.

Profesorka Dostálová se narodila 22. dubna 1924 v Bratislavě, ale od roku 1936 žije v Praze. Po maturitě na Akademickém gymnasiu v Praze studovala obory latina a řečtina na FF UK v Praze (absolvovala v r. 1949, PhDr. 1951), doplněné v letech 1949-1951 o novořečtinu. Téměř celý svůj život (1953-1990) pracovala v Kabinetu pro studia řecká, římská a latinská ČSAV (pozdější Ústav klasických studií AV ČR, dnešní Kabinet klasických studií Filozofického ústavu AV ČR), kde získala r. 1959 hodnost CSc. v oboru filologických věd a v letech 1986-1988 se stala vedoucí byzantologického oddělení. Období „ČSAV“ bylo již zmapováno v medailonku *Růžena Dostálová sexagenaria* (L. VIDMAN, *Listy filologické* 107, 1984, 197-201) a v úvodním článku v časopise *Byzantinoslavica* 50, 1989 (V. VAVŘÍNEK, nepaginováno), a proto se dnes soustředíme na další etapu života prof. Dostálové.

V době, kdy si jiní lidé již užívají zaslouženého odpočinku, dosahuje vrcholu „pedagogické období“ prof. Dostálové.¹ Rok 1989 ji zastihuje jako hlavní vyučující jediného běhu oboru novořečtina, který byl na FF UK otevřen po odchodu dr. Th. Nedělky, kromě toho působí na FF UK i v oboru byzantologie. V roce 1991 byla jmenována docentkou pro obor byzantské a novořecké filologie, v roce 1996 profesorkou pro obor klasické filologie. Přestože novořečtina jako obor již znovu otevřena nebyla, zůstala prof. Dostálová na FF UK v Praze i nadále jako externí vyučující. Její volitelné před-

¹ Prof. Dostálová se věnovala výuce porůznu i dříve, učila např. latinu absolventy dělnických přípravků a děti zaměstnanců velvyslanectví na Italském ústavu, klasickou řečtinu (pro obor novořečtina) na FF UK v Praze, novořečtinu na Jazykové škole v Praze.

nášky a semináře z byzantologie a kurzy novořečtiny, stále velmi oblíbené, přinášejí vítané zpestření výuky starořečtiny i jiných oborů.

Od roku 1993 vyučuje prof. Dostálová také na FF MU v Brně, kde působí jako *spiritus agens* novořečtických studií. Vychovala již nemálo „novořečtinářů“, vedla (a vede) značný počet diplomových a doktorských disertačních prací a výrazně se podílí i na programové náplni studia. Je předsedkyní komise PGS v oboru byzantologie a členkou této komise v oboru novořečtický jazyk a literatura. V roce 1996 konala přednášky z byzantologie dokonce i na FF KU v Bratislavě.

Neméně závažná a úctyhodná je i vědecká činnost prof. Dostálové, zaměřená zejména na pozdněantickou, byzantskou a novořečtickou literaturu. Přes 100 odborných studií se týká helénistického a byzantského románu, byzantské historiografie, novořečtického stínového divadla, antické látky v novořečtické literatuře, řecko-českých vztahů v minulosti a mnoha dalších témat. Pro ilustraci jmenujme alespoň dvě knižní publikace *Iacobi Palaelogi Catechesis christiana d. XII.* (Warszawa 1972 – editio princeps), *Il romanzo greco e i papiri* (Praha 1991).

Publikační činnost prof. Dostálové však zahrnuje také pedagogické texty, skripta i učebnice, a publikace populárně naučné a překladové. Podílela se např. na skriptech *Vybrané problémy současné byzantologie* (1978) a *Počátky dějepisectví východní a jihovýchodní Evropy* (1990), je autorkou (spolu s K. Sgourdeou) velmi úspěšné učebnice *Základní kurs novořečtického jazyka* (Brno 2000), která je první učebnicí novořečtiny v češtině. Její druhé vydání (Praha 2004) bylo doplněno o *Klíč k řešení úloh* a o CD-ROM namluvený rodilými mluvčími. Po roce 1990 vyšly *Dějiny Byzance* (Praha 1994), kde prof. Dostálová zpracovala šedesátistránkovou kapitolu o literatuře, samostatně vydala vynikající monografii *Byzantská vzdělanost* (Praha 1990; cena ČSAV za rok 1991, 2. vyd. 2003), spolu s prof. Hoškem napsala *Antická mystéria* (Praha 1997), podílela se na *Dějínách Řecka* (Praha 1998, kap. *O kultuře a literatuře 11.-20. st.*), k novořečtické literatuře si „odskočila“ v knize *Řecké pašije: osud jedné opery – Korespondence Nikose Kazantzakise s Bohuslavem Martinů* (spolu s A. Březinou, Praha 2003) a k antice se vrátila v *Úvodu do papyrologie* (v tisku; spolu s prof. Hoškem). Spolupracovala také na encyklopedických dílech (*Encyklopedie antiky*, Praha 1975; *Slovník řeckých spisovatelů*, Odeon 1975, druhé, aktualizované vydání je v tisku). Redigovala a zasloužila se o druhé, aktualizované vydání *Novořecko-českého slovníku* Th. Nedělky a I. Zgafase (Praha 2002) a pracuje na redakci materiálu *Česko-novořečtického slovníku z pozůstalosti týchž autorů*.

Tím výčet publikační činnosti nekončí:² neméně významné jsou překlady krásné literatury, ať již byzantské (např. Michael Psellos, Anna Komne-

na, Laonikos Chalkokondylos), nebo novořečtické (K. Kavafis, *Nebezpečné touhy*, spolu s J. Pelánem, Praha 1997; *Odysseas Elytis, Bláznivý granátovník*, Praha 2003), či antické (J. Flavius, *O starobylosti Židů*, Praha 1998; *Neznámá evangelia I*, 2001; *Neznámá evangelia II*, 2003, *Neznámá evangelia III*, 2005). Kromě překladů je prof. Dostálová autorkou mnoha zsvěcených předmluv a doslovů jak ke svým vlastním překladům, tak i k překladům jiných osob (Str. Myrivilis, J. Ritsos, J. Seferis, J. Theotokos, S. Samarakis, K. Valetas, *Výbor z řeckých pohádek* aj.). Nedílnou součástí její práce jsou i překlady cizojazyčné odborné literatury, jako např. *Dějiny Evropy* (Praha 1995, kap. *Byzantská říše a západní Evropa*) a M. W. Weitmann, *Balkán – 2000 let mezi Východem a Západem* (Praha 1996, spolu s J. Součkem).

Připomeňme ještě její přednášky pro Jednotu klasických filologů, pro Asociaci učitelů klasických jazyků a pro Společnost Národního muzea (cykly o antice), její spolupráci s Českým rozhlasem a Českou televizí (příprava pořadů pro literární redakce, překlady, překlady řeckých filmů) a to, že v roce 1995 se její zásluhou uskutečnilo třídenní setkání zástupců Muzea Nikose Kazantzakise na Krétě a Památníku Martinů v Poličce. Dlouhou dobu pracovala prof. Dostálová také jako výkonná redaktorka *Listů filologických* (1953-1985) a dosud je členkou redakční rady *Byzantinoslavik*, členkou předsednictva České společnosti novořečtických studií, Obce překladatelů, Českého komitétu balkanistů a dalších organizací. A neměli bychom zapomenout ani na účast prof. Dostálové na četných zahraničních konferencích, přednáškách a grantových úkolech, z nichž poslední (2004-2005) se týká otázek *Politického myšlení v byzantské říši* (v rámci grantu *Dějiny politického myšlení*).

Závěrem bychom chtěli popřát paní profesorce dobré zdraví a hodně sil, vitality a elánu do další pedagogické i vědecké práce.

Dagmar Muchnová (Praha)

² Úplná bibliografie prof. Dostálové bude uveřejněna v Listech filologických 127, 2004. Výročí prof. Dostálové věnují pozornost také Byzantinoslavica 62, 2004.

Brno patřilo době římské

Po dobu šesti měsíců – od 30. dubna do 26. října roku 2003 – jsme mohli v Brně shlédnout výstavu *Římané a Germáni – nepřátelé, rivalové, sousedé*. Jak je patrné již z názvu, její koncepce byla velkorysá a ve skutečnosti šlo o dosud největší výstavní projekt věnovaný provinciím a době římské na našem území. Výstava měla dvě části – Muzeum města Brna na Špilberku patřilo Římanům v nejbližších provinciích, kdežto Moravské zemské muzeum bylo vyhrazeno druhé části, mapující život Germánů především na našem území.

Výstavu na Špilberku zahajoval stručný nástin historických událostí a přehled portrétů římských císařů. Se vstupem do dalších místností návštěvníka ohlušila velkolepá bojová scéna z velkofilmu *Gladiátor*. Nebyl vybrána náhodou. Armáda představovala jeden z důležitých a určujících prvků v životě provincií a její struktuře, výzbroji a výstroji legionářů patřila jedna z částí výstavy. Podobně jako i v dalších částech výstavy, i zde se autentické předměty podařilo vhodně doplnit kopii, rekonstrukcemi, ukázkami experimentů. Odpovídající prostor byl však věnován také civilnímu světu. Především městskému životu, vždyť vznik měst (ať už se jednalo o *kolonie*, nebo *municipia*) představuje zcela nový fenomén v dějinách do té doby pravěké střední Evropy. Vedle ukázek městského života přiblížila výstava také charakter každodenního života i pohřební rituály obyvatel provincií. Předměty pro tuto část výstavy zapůjčila rakouská, slovenská a maďarská muzea (Muzeum Intercisa – Dunaujváros, Muzeum Savaria). V závěru této části výstavy shlédl návštěvník největší a nejnáročnější rekonstrukci: dřevěnou bránu jednoho z římských dočasných táborů, který Římané postavili nedaleko dnešní vesnice Ivaň. Její situování na opevnění Špilberku umocnilo celkový dojem. Brána, v souladu se svou funkcí, symbolicky spojila oba světy – jako bychom jí prošli do barbarika, ležícího vně limitu.

Tuto problematiku autoři výstavy podrobněji rozvinuli v Moravském muzeu. Začátek výstavy přiblížil přítomnost Římanů na jižní Moravě: první místnost byla vyhrazena jedné z nejvýznamnějších lokalit na našem území – Mušovu a jeho okolí, kde vznikla nejen rozměrná fortifikace na Hradisku (Burgstallu) a jeho jižním úpatí, ale také řada dočasných táborů. V centru pozornosti ležel především Mušov, lokalita zkoumaná intenzivně již od třicátých let minulého století, kde (na našem území) vznikla dosud jediná římská architektura budovaná s použitím pálených cihel, tašek a malty. Význam regionu nejen pro Římany, ale i Germány dokládá také jedinečný objev zčásti vykradené „královské“ hrobky nedaleko výše zmíněné fortifikace. Po

delší době tak mohli zájemci o naši historii obdivovat tento komplex v jeho restaurované podobě: unikátní bronzové nádoby s atášemi v podobě hlav Germánů, úlomky stříbrných skyfů, skleněné a keramické nádoby a řadu dalších předmětů. V následující části výstavy byly představeny hlavní germánské nálezné celky – nálezy z hrobů a sídlišť, dokumentující vývoj germánského řemesla – výroby keramiky, zpracování železa, bronzu.

Výstavu Walter-Karydi doplnila řada doprovodných programů, počínaje workshopy pro školáky přibližujícími život Římanů i Germánů, dále speciální přednáškový cyklus a k problematice vztahů mezi Římany a Germány vznikl také celovečerní dokument.

Autorskému kolektivu složenému především z archeologů Archeologického ústavu AV ČR v Brně a Moravského zemského muzea se tak podařilo naplnit záměr výstavy a srozumitelnou formou přiblížit návštěvníkům děje důležité pro naše dějiny na počátku 1. tisíciletí po Kr.

Jiří Musil (Praha)

Centrum pro práci s patristickými, středověkými a renesančními texty

V polovině r. 2000 vzniklo na Univerzitě Palackého v Olomouci s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy výzkumné Centrum pro práci s patristickými, středověkými a renesančními texty (hlavní řešitelka doc. Lenka Karfíková, dr. theol.). Tohoto projektu se účastní rovněž Kabinet pro klasická studia Filozofického ústavu AV ČR v Praze (spoluřešitelka Hana Šedinová, Ph.D.) a Ústav klasických studií Masarykovy univerzity v Brně (spoluřešitelka prof. PhDr. Jana Nechutová). Hlavním cílem Centra, jehož tým tvoří badatelé filologických a historických oborů, je vydávání edic latinských rukopisů spjatých s českými zeměmi, komentovaných překladů důležitých děl evropské kultury od patristiky po renesanci a odborných monografií a studií k oběma typům textů. K další náplni Centra patří výukové pořady, veřejné přednášky a kolokvia.

Pod záštitou Centra bylo v období 2000-2004 řešeno čtyřicet dílčích projektů, z nichž některé již byly publikovány a další by měly vyjít v knižní podobě během r. 2005. Většina latinských edic a komentovaných překladů byla zařazena do edičního plánu nakladatelství Oikúmené, kde budou publikovány v rámci čtyř edičních řad:

- *Fontes Latini Bohemorum* (řídí Hana Šedinová, Lenka Karfíková a Zuzana Silagiová)

V ediční řadě založené s podporou Grantové agentury ČR (grant *Texty k dějinám středověkého myšlení I, II*) vyšly během let 1997-2000 latinské edice děl Stanislava ze Znojma, Křišťana z Prachatic, dominikána Koldy a Adama Rosacia, připravené badatelkami *Slovníku středověké latiny* (D. Martínková, Z. Silagiová, H. Florianová). V rámci Centra byly pro tuto řadu připraveny další dva tituly, které v současné době procházejí redakčním zpracováním: *Quadragesimale admontense* (H. Florianová, D. Martínková, Z. Silagiová a H. Šedinová) a Matouš z Krakova, *Proposicio pro canonisatione Beate Brigide* (D. Breedveld-Baránková).

- *Knihovna raně křesťanské tradice* (řídí Lenka Karfíková a Matyáš Havrda)

V bilingvní řadě založené r. 2002 v rámci Centra vyšly tituly: Jeroným, *Vitae eremitarum* (J. Šubrt), Tertullianus, *De spectaculis* (P. Kitzler), Klement Alexandrijský, *Stromata I* (J. Plátová, M. Šedina), a Basil z Caesareje, *Homiliae in Hexameron* (K. Korteová, R. Dostálová). Do tisku jsou dále připraveny tituly: Marius Victorinus, *Adversum Arium IB* (V. Němec), Klement Alexandrijský, *Stromata II* (M. Šedina, J. Plátová, V. Černušková), Jero-

ným, *Sponsae Christi* (J. Šubrt), a Dionysios Areopagita, *Theologia mystica* (M. Koudelka).

- *Knihovna středověké tradice* (řídí Lenka Karfíková a Hana Šedinová)

V bilingvní řadě založené s podporou Grantové agentury ČR (grant *Texty k dějinám středověkého myšlení I, II*) vyšly během let 1997-2000 v rámci grantu GA ČR komentované překlady některých spisů významných středověkých filosofů: Hugo ze sv. Viktora, *De tribus diebus* (L. Karfíková), a Thierry ze Chartres, *De sex dierum operibus* (L. Karfíková); pod záštitou Centra byly publikovány dva spisy Bonaventury, *De reductione artium ad theologiam* a *Unus est magister vester, Christus* (T. Nejeschleba), a spis Danta Alighierioho *De vulgari eloquentia* (R. Psík), do tisku jsou připraveny tři spisy opata Sugera ze Saint-Denis *Ordinatio*, *De consecratione* a *De administratione* (I. Adámková). R. 1998 byl rovněž započat velký projekt vydávání dvaceti knih díla *Etymologiae*, jež sepsal v 7. stol. španělský biskup Isidor ze Sevilly; jedná se o základní středověkou encyklopedii vědění v oblasti sedmi svobodných umění, teologie, medicíny, geografie a přírodních věd. Jednotlivé knihy jsou výsledkem práce týmu odborníků složeného převážně z klasických filologů a medievistů, kteří se podílejí na projektu jako překladatelé, autoři komentářů a úvodních studií, recenzenti a odborní redaktori. V rámci grantu GA ČR byly vydány knihy: I-III (D. Korte, J. Kalivoda), V (L. Blechová), IX (I. Zachová, H. Šedinová), XII (J. Fuksová, J. Nechutová) a XVI (H. Šedinová), pod záštitou Centra byly publikovány knihy: IV (K. Hušková, H. Florianová, F. Šimon), VI-VII (D. Korte, J. Kalivoda), XIII-XV (D. Korte, J. Kalivoda, J. Souček) a XVIII (D. Korte, J. Souček, E. Stehlíková). Práce na dalších knihách je naplánována na léta 2005-2009: X (L. Pultrová, H. Šedinová), XI (L. Blechová), XIX (K. Kvízová) a XX (H. Florianová).

- *Knihovna renesančního myšlení* (řídí Filip Karfík a Tomáš Nejeschleba)

Pro bilingvní řadu založenou r. 2004 v rámci Centra byly připraveny tituly, jejichž publikace se předpokládá v r. 2005: Marsilio Ficino, *De amore* (F. Karfík), Francesco Petrarca, *De secreto conflictu curarum mearum* (R. Psík, J. Špička), a Erasmus Rotterdamský, *De libero arbitrio* (K. Korteová).

V rámci Centra bylo připraveno rovněž několik komentovaných překladů, jež byly zařazeny do edičního plánu nakladatelství Vyšehrad. Dosud byla publikována dramata *Gallicanus*, *Pafnutius* a *Sapientia Hrotsvity z Gandersheimu* (I. Zachová), redakčně se zpracovávají tituly: Augustinus, *De doctrina christiana* (J. Nechutová), a Petrus Abaelardus, *Sic et non* (I. Zachová).

Z monografických textů byl v nakladatelství Oikúmené publikován titul *Studie z patristiky a scholastiky II* (L. Karfíková), do tisku je připravena antologie *Recké matematické texty* (Z. Šír), soubor studií *Bakchantky a včely* (M. Šedina) a monografie *Milost a vůle podle Augustina* (L. Karfíková). Ve

vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci se připravuje k vydání monografie *Nauka o poznání Tomáše Akvinského* (J. Matula), v nakladatelství Mlýn v Olomouci sborník *Milost podle Písma a starokřesťanských autorů* (vyd. L. Karfíková, J. Mrázek). K nakladatelskému zpracování je rovněž připravena monografie *Jan Caramuel z Lobkovic. Vybrané aspekty formální a aplikované logiky* (P. Dvořák), dokončují se texty *Mnišství. Spirituální komponenty evropské kultury* (V. Ventura), *Rané filosofické myšlení Mikuláše Kusánského* (P. Floss), *Georgios Gemistos Plethon* (J. Matula) a *Počátky latinské hagiografie* (J. Šubrt).

Centrum rovněž uspořádalo dvě mezioborové konferencie: 26.-27. 4. 2002 v Praze (vila Lanna) konferenci *Číslo v textech do r. 1600*, jíž se účastnili kolegové z Výzkumného centra pro dějiny vědy a další odborníci z řad matematiků, přírodovědců a filosofů (akta konference byla publikována ve sborníku *Číslo a jeho symbolika od antiky po renesanci*, vyd. L. Karfíková, Z. Šír), a 27.-28. 3. 2003 v Brně konferenci *Druhý život antického mýtu*, jíž se účastnili také kolegové Filozofické fakulty a Fakulty sociálních studií MU v Brně a další odborníci (akta jsou připravena k publikaci ve sborníku *Druhý život antického mýtu*, vyd. J. Nechutová).

Ve dnech 15.-19. 9. 2004 uspořádalo Centrum v prostorách UP v Olomouci X. mezinárodní kongres o Řehořovi z Nyssy (akta kongresu budou publikována v r. 2005 v nakladatelství Brill, Leiden).

Za hlavní přínos Centra lze považovat péči o začínající badatele v oborech, jež byly v českých zemích před rokem 1989 zanedbávány. Centrum přispělo k rozšíření a prohloubení vysokoškolské výuky v oborech souvisejících s jeho zaměřením (zejm. filosofie, teologie a klasická filologie) na univerzitách v Olomouci, Brně a Praze a významně se podílelo na podpoře doktorských programů v těchto oborech. Centrum dále vytvořilo pracovní místa pro mladé badatele, dalo jim příležitost k odbornému rozvoji a k navázání mezinárodních kontaktů a umožnilo jim prezentovat dílčí výsledky jejich práce na domácím i mezinárodním poli.

Z materiálů Centra sestavila Hana Šedinová (Praha)

Nový zborník – *Anodos*

Napriek tomu, že klasická archeológia je jedna z najmladších vedných disciplín inštitucionálne rozvíjaných na Slovensku – Katedra klasickej archeológie vznikla na Fakulte humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave v roku 1997 – má za sebou prvé výrazné úspechy. Okrem absolventov, ktorí sa presadili doma aj v zahraničí, sú to predovšetkým tri medzinárodné konferencie a dve grantové úlohy realizované ako medzinárodné projekty. S nimi súvisia aj výstupy vo forme zborníkov *Anodos* a ich príloh *Anodos – Supplementum*.

Pri zrode prvého z nich stála medzinárodná konferencia *The Mediterranean and Central Europe in Contacts and Confrontations (from the Bronze Age until the End of Antique)* usporiadaná Katedrou klasickej archeológie v dňoch 23.-25. 11. 2000 v Modre-Harmónii. Zborník z tejto konferencie *Anodos. Studies of the Ancient World 1/2001* bol venovaný pamiatke prof. PhDr. Bohuslava Novotného, DrSc., pri príležitosti jeho nedožitých osemdesiatin.

Snahou jeho zakladateľov, pedagógov Katedry klasickej archeológie tvoriacich zároveň aj redakčnú radu: prof. PhDr. Márie Novotnej, DrSc., doc. PhDr. Kláry Kuzmovej, CSc., hosť. doc. PhDr. Marie Dufkovej, CSc., a Mgr. Pavla Hnilu, už pri prvom čísle bolo adekvátne vyplniť na Slovensku prázdny priestor klasickej archeológie. Tematický záber *Anodosu* je pritom široký, okrem klasickej, egejskej a rímskoprovinciálnej archeológie zasahuje aj do príbuzných disciplín archeológie a starovekej histórie. Ambíciou redakcie bolo vytvoriť nadregionálny zborník stredoeurópskeho charakteru so širším európskym dosahom. To sa im jazykovou dostupnosťou – príspevky sú v anglickom, nemeckom a francúzskom jazyku – a získaním popredných prispievateľov a autorít z renomovaných vedeckých pracovísk v Nemecku, Rakúsku, Maďarsku, Čechách a samozrejme zo Slovenska, v prvých dvoch číslach (tretie je v tlači) aj podarilo.

V zborníku boli publikované veľmi hodnotné príspevky, ktoré predniesli autori na uvedenej konferencii. Je nezdvorilé neuviesť ich všetkých, ale vymedzený priestor mi to, žiaľ, neumožňuje. Pre názornú predstavu spomeniem aspoň niektorých, pričom mi zostáva dúfať, že ostatní to prijmu s láskavým pochopením: László Borhy, Gerda von Büllow, Wolfgang David, Radislav Hošek, Werner Jobst, Hermann Müller-Karpe, Mária Novotná, Pavel Oliva, Erika Simon, Heinrich Zabeľický a ďalší (dvadsaťštyri prispievateľov s celkovým rozsahom 231 strán). Zásluhou redakcie: doc. PhDr. Kláry Kuzmovej, CSc., PhDr. Ivana Kuzmu, Mgr. Pavla Hnilu a autora gra-

fického návrhu obálky Mgr. Pavla Šimu-Juríčka sa podarilo dosiahnuť nielen po obsahovej, ale aj po formálnej stránke reprezentatívny a vyvážený vedecký zborník.

Druhé číslo – *Anodos. Studies of the Ancient World. In Honour of Mária Novotná 2/2002*, v celkovom rozsahu 338 strán – svojou grafickou úpravou a ročnou periodicitou formálne vytvorilo kontinuitu a tradíciu vedeckej ročenky. Zo štyridsaťtri autorov, okrem už uvedených v súvislosti s predchádzajúcim zväzkom, sú to napr. Jan Bouzek, Jan Burian, Andreas Lippert, Gerhard Sperl, Květa Smoláriková, Nikola Tasić a ďalší. Pripravované tretie číslo – *Anodos. Studies of the Ancient World 3/2003* – zborník z konferencie *Schmuck und Tracht der Antike im Laufe der Zeit (seit der Bronzezeit bis zur Spätantike)*, usporiadanej Katedrou klasickej archeológie v dňoch 19.-22. 11. 2003 v Modre-Harmónii, je už v tlači.

Doteraz boli zostavené a publikované aj tri suplementy Anodosu. Prvý z nich bol súčasťou grantovej úlohy realizovanej ako medzinárodný projekt *Zentren und Provinzen der Antiken Welt*. Prednáškový cyklus, ktorý odznel na pôde Trnavskej univerzity v Trnave, bol pod rovnomenným názvom vydaný ako *Anodos – Supplementum 1*, Trnava 2001 (sedem autorov, rozsah 111 strán).

Z konferencie *Probleme und Perspektiven der Klassischen und Provinzialrömischen Archäologie* konanej pri príležitosti 10. výročia založenia Trnavskej univerzity v Trnave a 5. výročia založenia Katedry klasickej archeológie v dňoch 29.-30. 4. 2002 v Modre-Harmónii bol publikovaný rovnomenný zborník ako *Anodos – Supplementum 2*, Trnava 2002 (štrnásť autorov, rozsah 79 strán).

Aj tretí suplement *Stadt und Landschaft in der Antike. Anodos – Supplementum 3*, Trnava 2003, je, podobne ako prvý, jedným z výsledkov medzinárodnej grantovej úlohy. Publikované príspevky odzneli aj v tomto prípade v rámci cyklu prednášok na pôde Trnavskej univerzity v Trnave (jedenásť autorov, rozsah 196 strán).

Informatívny charakter môjho príspevku mi nedovoľuje podať vyčerpávajúce informácie o jednotlivých ročníkoch tohto periodika. Nebolo to ani mojím cieľom, nakoľko podrobné údaje o obsahu jednotlivých čísiel aj s kompletnými bibliografickými údajmi sú uvedené na webovej stránke <http://klasarch.truni.sk>. Získať ktorýkoľvek z nich je možné kúpou, alebo knižnou výmenou na adrese: Katedra klasickej archeológie, Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, Hornopotočná 23, SK-918 43 Trnava, tel.: +421-33-5939371; fax: +421-33-5939370; e-mail: klasarch@truni.sk.

Juraj Žembera (Trnava)

Diplomové práce z klasickej filológie, klasickej archeológie, dejín staroveku, antické filozofie, religionistiky a novořečtiny obhájene na českých a slovenských univerzitách v r. 2003/4

I.

FF UK v Praze – Ústav řeckých a latinských studií (připravil JAN SOUČEK)

Autor: Ondřej BERAN

Obor: latina

Název práce: *Petronius a jeho napodobitelé*

Vedoucí práce: doc. PhDr. Eva Kuťáková, CSc.

Počet stran: 113

Práce se zabývá doplňky Petroniova díla *Satyricon* a jeho napodobeninami, pojednává o jejich historii a porovnává je s Petroniovým textem z hlediska jazyka, stylistiky a naratologie. Mezi románem *Satyricon* a jeho doplňky konstatuje vztah určité odvozenosti – jde o rozšiřující variace vnímající *Satyricon* v první řadě jako román erotický, psaný pro čtenáře s podobnou perspektivou, nikoli pro kritickou obec s ambicemi „vysoké literatury“. Různé dílčí nedostatky a odchylky v jazyce, stylu či vyprávění jsou způsobeny dílem omezenými možnostmi autorů, dílem tím, že o opravdu dokonalou a pečlivou nápodobu Petronia jim ve skutečnosti nešlo.

Autor: David SANERTNÍK

Obor: latina

Název práce: *Antika v pohledu Erasma Rotterdamského*

Vedoucí práce: doc. Filip Karfík, Ph.D.

Počet stran: 94 + obr. příloha

Práce se zabývá hodnocením antiky a jejího možného obrození v díle Erasma Rotterdamského, a to zejména z hlediska vztahu antiky a křesťanství a jejich případného vzájemného souladu. První část práce sleduje vývoj Erasmoveho hodnocení antiky od jeho raného dialogu *Antibarbari* až po zralá díla středního věku a stáří, mezi nimiž z hlediska tématu zaujímá čelné místo spis *Ciceronianus*, v němž odmítá jednostranné napodobování Cicerona. Druhá část práce probírá starší i novou odbornou literaturu k sledovanému tématu, v níž je předmětem sporu zvláště otázka kontinuity či diskontinuity Erasmoveho hodnocení antiky.

II.

FF UK v Praze – Ústav pro klasickou archeologii

(připravil Jiří MUSIL)

Autor: Olga POLIŠENSKÁ

Obor: klasická archeologie

Název práce: *Gryfové a draci ve skythském umění*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc.

Počet stran: 70

Motivy zobrazení gryfů nejsou typické jen pro umění Skythů, ale i pro další okruhy – autorka stručně shrnula starší známé předlohy z asyrských a urartských oblastí. Významné místo hrálo zobrazení gryfů také v thráckém, keltském a etruském umění. Analýza těchto stylů je důležitá i pro pochopení významu a stylového pojetí gryfa ve skythském umění. Zde se zobrazení gryfů začalo objevovat již v archaickém období, kdy se výrazně prosadily především asyrské vlivy s prvky ornamentalizace motivu. V 5.-4. stol. př. Kr. naopak nabývají na významu vlivy řecké, mající sklon k realističtějšímu provedení, k akcentu detailu. Přestože na sklonku 3. stol. je patrný úpadek skythského umění, objevoval se gryf jako apotropaický prvek i v obdobích mladších.

Autorka: Klára JETTMAROVÁ

Obor: klasická archeologie

Název práce: *Aquitánská mozaika. Srovnání mozaik z Loupian a Séviac*

Vedoucí práce: doc. PhDr. Iva Ondřejová, CSc.

Počet stran: 137

Tématem práce se staly gallořímské mozaiky ze 4.-5. stol. po Kr., analyzované na základě dvou velkých souborů objevených v Loupian a Séviac v jižní Francii, oblasti s kvalitní pozdněantickou řemeslnou tradicí. Těžiště práce představují kapitoly věnované villám, jejich popisu a především vlastním mozaikám – 13 tesselovým z Loupian a více než 30 ze Séviac (dochováno celkem 450 m²). V této části je podán podrobný popis mozaik v jednotlivých místnostech, autorka se věnovala hlavním výzdobným motivům. Na základě této analýzy lze konstatovat, že se v obou souborech projevují nejen starší místní prvky, ale také vlivy východní a africké mozaikářské produkce. Přínosem práce je také sestavení typáře a slovníku motivů.

Autorka: Monika ŠVECOVÁ

Obor: klasická archeologie

Název práce: *Kůň v laténském umění*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc.

Počet stran: 267

Obsáhlá práce je věnována nejen zobrazení koně v laténském umění, ale v úvodních kapitolách se věnuje také domestikaci koně, jeho využití (jízda, zápřah) a starším zobrazením. Autorka kromě toho zevrubně shrnuje také zobrazení koně v umění halštatském, umění geometrického Řecka, Itálie a keltiberském umění. Kromě toho je v práci věnována pozornost významu koně v keltské mytologii, jednotlivým typům zobrazení, významu tématu

v mincovnictví. Zobrazení koně v keltském světě je – na rozdíl od řeckého chápání – spíše symbolické, dekorativní, eklektické.

Autor: Marek DRÁČ

Obor: klasická archeologie

Název práce: *Etruské a italské vlivy v hmotné kultuře východohalštatského okruhu*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc.

Počet stran: 154, 150 obr.

Autor rozdělil posouzení mediteránních vlivů na kulturu starší doby železné do několika hlavních okruhů: nejprve se věnuje etrusko-italským vlivům projevujícím se v zaalpském prostředí ve starší době železné, dále vlivům ze severozápadního Balkánu. Pohled je následně doplněn zhodnocením geometrické a orientalizující koiné a v závěrečné části práce je nastíněn podíl výše zmíněných vlivů na zaalpské regiony střední Evropy.

III.

FF UK v Praze – Ústav filosofie a religionistiky

(připravila LENKA KROPAČOVÁ)

Autor: Vojtěch HLADKÝ

Obor: filozofie

Název práce: *Změnit sám sebe: duchovní cvičení P. Hadota, péče o sebe M. Foucaulta a péče o duši J. Patočky*

Vedoucí práce: doc. F. Karfík, Ph.D.

Počet stran: 98

Práce představuje srovnání tří příbuzných filosofických koncepcí, jež vypracovali do značné míry nezávisle na sobě P. Hadot, M. Foucault a J. Patočka a jimž je společné, že se snaží vyzvednout antické (řecké) pojetí filosofie jako „duchovního cvičení“, „péče o duši“ či „péče o sebe“ a postavit je do kontrastu s novodobým objektivizovaným pojetím vědění. Sám záměr konfrontovat tato příbuzná pojetí tří významných filosofických autorů nedávné doby je třeba uvítat jako přínos. Autor položil důraz na koncepci Michaela Foucaulta, které věnoval nejrozsáhlejší část práce, mj. proto, že ji ze všech tří pokládá za nejrozpracovanější a filosoficky nejzajímavější.

Autor: Ladislav KOREŇ

Obor: filozofie

Název práce: *Knowledge and Belief*

Vedoucí práce: dr. M. Barabášová

Počet stran: 68

Předkládaná práce se primárně zabývá zkoumáním toho, jak připisujeme subjektům poznání a přesvědčení (*knowledge and belief*) a jaké jsou logické a kontextuální implikace tohoto připisování. Autorovo pojednání se pohybuje především na půdě analytické filosofie – většinou se zabývá hlavními postavami tradice jako jsou Frege, Russel, Wittgenstein a Quine – ale dotýká se také autorů dřívějších, např. Parmenida, Platóna nebo Descarta.

Autor: Jaroslav RYTÍŘ

Obor: filozofie

Název práce: *Duchovní pohyb mezi Dionysem a Proklem*

Vedoucí práce: doc. F. Karfík, Ph.D.

Počet stran: 67

Práce se zabývá pojetím duchovního pohybu u Dionysa Areopagity a Prokla na pozadí jejich koncepce „univerzálního dynamismu“. V jednotlivých kapitolách představuje Dionysovo dílo, Dionysovu představu o vztahu mezi křesťanstvím a filosofií včetně otázky datace a konceptu vzniku areopagitik, dále Proklovo pojetí tradice a mystagogie, Dionysovu mystagogii v kontextu jeho představy o dvojí teologické tradici, totiž smyslově vnímatelných symbolů a duchovního poznání, posléze Proklovu představu hypostase jako sebeustavení v trvání-vycházení-návratu, jeho interpretaci aristotelského pojetí dynamis-energia a Dionysovu částečnou recepci těchto myšlenek, Proklovu interpretaci Platonova podobenství o slunci a úseče a konečně Dionysovu (nevyjasněnou) podobu teologické tradice ve smyslu duchovního poznání založeného na dokazovacím postupu.

Autor: Filip HORÁČEK

Obor: religionistika

Název práce: *Theologie osudu v Pindarově „Druhé olympijské ódě“*

Vedoucí práce: Mgr. Radek Chlup, Ph.D.

Počet stran: 103

Autor se po vzoru antických borců rozhodl své zápas s tématem nadmíru náročným: s pojetím osudu v Pindarově *Druhé olympijské ódě*. Svou práci rozdělil do dvou hlavních částí. V první podává výklad všech kontextů nutných k pochopení Pindarovy „teologie osudu“. Objasňuje význam olympijských her, Pindarovu „aristokratickou závodní ideologii“ a žánr epinikia. Ve druhé části pak důkladně rozebírá pojmy a motivy spojené s osudem ve *Druhé olympijské ódě* s ohledem jak na její vnitřní strukturu, tak na ódy zbývající.

Autor: Markéta SITÁŘOVÁ

Obor: religionistika

Název práce: *Artemis a Dionýsos jako božstva jinakosti*

Vedoucí práce: Mgr. Radek Chlup, Ph.D.

Počet stran: 55

Autorka si klade za cíl srovnání dvou božstev, která k sobě na první pohled příliš blízko nemají: Artemidy a Dionýsa. V návaznosti na J. P. Vernanta se snaží ukázat, že jejich společným rysem je „jinakost“ a překračování běžného řádu řecké obce. Tuto tezi ilustruje pomocí důkladného rozboru role, kterou obě božstva hrála v životě antických žen. Volba žen nebyla náhodná. Jak autorka ukazuje v první kapitole, ženy měly v řecké společnosti marginální postavení a řečtí muži v nich rovněž spatřovali určitý prvek „ne-řádu“, který je třeba neustále krotit. Z tohoto důvodu hráli v jejich životě Artemis s Dionýsem důležitou roli, neboť „obě božstva patronovala situace, které v sobě tuto potencialitu »ne-řádu« obsahovaly“.

IV.

PedF UK v Praze – Katedra dějin a didaktiky dějepisu

(připravila JANA KEPARTOVÁ)

Autor: Mona LENČOVÁ

Obor: historie

Název práce: *Historický vývoj latinských slovníků v českých zemích*

Vedoucí práce: PhDr. Jana Kepartová

Počet stran: 116 + 27 obr.

Cílem práce bylo zmapovat požadavky české společnosti na latinské slovníky jako odraz měnícího se postavení latiny v českých zemích. Autorka pojednává nejprve v samostatných kapitolách o výuce latiny v českých zemích a o překladech z latiny v českých zemích, aby tak nastínila prostředí a potřeby jednotlivých dob, v nichž slovníky vznikaly. Následuje popis latinských slovníků a jejich hodnocení. Velmi cenné jsou vedle obsáhlé bibliografie především přílohy, a to v příloze 1 chronologicky řazený seznam slovníků a slovníkových příruček (o rozlišování těchto publikací píše v úvodu) a v příloze 2 ukázky ze slovníků.

V.

FF MU v Brně – Ústav klasických studií

(připravila KATARINA PETROVIČOVÁ)

Autor: Lenka ČEŠKOVÁ

Obor: latinský jazyk a literatura

Název práce: *Benedictus Canonicus, „Mirabilia orbis Romae“*. *Magister Gregorius, „Narracio de mirabilibus orbis Romae“ – Dva středověké popisy starověkého Říma*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Nechutová, CSc.

Počet stran: 159 + obr.

V práci jsou podány komentované překlady dvou středověkých (12. a 13. stol.) popisů antického Říma. Kromě komentářů k textu přináší autorka informace o autorech, o struktuře a charakteru obou spisů, o jejich pramenech a dalším vývoji žánru, zejména o výtvorech, jež byly z Benediktova a Gregorova spisu odvozeny. Pozornost (i překlad a komentář) je navíc věnována spisku *Graphia aureae urbis Romae*, který vzešel již ve 12. stol. z nejstarší verze Benediktových *Mirabilií* a stal se základem pro *Chronicon pontificum et imperatorum* Martina Opavského.

Autor: Tereza FIALOVÁ

Obor: latinský jazyk a literatura

Název práce: *Francesco Petrarca: „Bucolicum carmen“ (VI. a VII. ekloga)*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Nechutová, CSc.

Počet stran: 91 + XVI

Po obecném úvodu o vývoji bukolické poezie v antice a ve středověku, informací o počátcích italského humanismu a o životě a díle Franceska Petrarcky se autorka zabývá textem Petrarkovy sbírky *Bucolicum carmen*: klíčový

je zde prozaický překlad eklog VI (*Pastorum pathos*) a VII (*Grex infectus et suffectus*) a komentář k těmto dvěma skladbám. Stručně se pojednává též o Vergiliově významu pro Petrarkovu tvorbu a o analogické skladbě G. Boccaccia a nakonec také o Petrarkově vztahu k soudobému českému kulturnímu prostředí a o fenoménech protohumanismu a tzv. *devotio moderna*.

Autor: Kateřina GARAJOVÁ

Obor: klasická archeologie

Název práce: *Římské amfiteátry*

Vedoucí práce: PhDr. Marie Pardyová, CSc.

Počet stran: 134 + 32

Diplomandka se soustředila na vysvětlení historie velkých veřejných staveb zábavního charakteru, cirků, divadel a amfiteátrů. Podrobně zkoumá stavební principy uplatňované při konstrukci amfiteátrů od vitruviovské tradice přes moderní studie. Vysvětluje pravidla konstrukce elipsy a oválu, vyvrací omyly tradované ve starší literatuře, podle nichž byla plocha arény považována za elipsu kvůli akustice. Podrobně popisuje na příkladu nejznámějšího římského amfiteátru Kolosea jednotlivé partie od vnější fasády po složitou strukturu *cavey* a vnitřních kleneb a chodeb, *ambulaker*. V dalších částech práce ukazuje specifika nejvýznamnějších amfiteátrů zejména v Kampánii, ale i v jiných oblastech Itálie a v provinciích římské říše. Práci uzavírá souborným výkladem o povaze *muner* a *venatii* a reáliemi týkajícími se typů a úlohy gladiátorů. Připojen je podrobný přehled všech známých amfiteátrů se základními údaji o jejich velikosti, funkci a dataci.

Autor: Michal GREBĚŇ

Obor: latinský jazyk a literatura

Název práce: *Voluntativní modalita v Petroniově „Satirikonu“*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Antonín Bartoněk, DrSc.

Počet stran: 79

Cílem diplomové práce bylo popsat vyjadřování voluntativně modálních významů v latinském textu Petroniova *Satirikonu*. Autor vyhledával latinské výrazové prostředky voluntativní modalita a zpracoval jejich přehled, způsoby užití v textu a stručný gramatický komentář. Ve své práci vycházel z nového pojetí této problematiky pro češtinu profesorů FF MU M. Grepla a P. Karlíka, konkrétně z práce *Skladba češtiny*, vydané v r. 1998, a dále ze starších prací učitelů a absolventů ÚKS, které se zabývaly výčtem a klasifikací základních prostředků voluntativní modalita u vybraných autorů ve srovnání s češtinou a dalšími jazyky.

Autor: Helena HLADILOVÁ

Obor: latinský jazyk a literatura

Název práce: *Z korespondence Jana ze Středy a Franceska Petrarky (co soudí o literárních a stylistických otázkách)*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Nechutová, CSc.

Počet stran: 119

Autorka věnovala pozornost těm místům ve vzájemné korespondenci Franceska Petrarky a Jana ze Středy (obě edice P. Piura), která vypovídají o je-

jich reflexi literární minulosti i raně humanistické (v případě Petrarkově) přítomnosti a o jejich názorech na literárně-estetické otázky. Tento výzkum rámuje výkladem o kulturním a literárním dění v okruhu pražského dvora Karla IV., o fenoménu tzv. raného humanismu a o životě a díle obou protagonistů. Věnuje pozornost také jejich literárním vzorům a analogiím (antičtí autoři, středověcí epistolografové).

Autor: Mgr. Markéta KULHÁNKOVÁ

Obor: novořecký jazyk a literatura

Název práce: *Středověká řecká žebřavá poezie*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Růžena Dostálová, CSc.

Počet stran: 90

Práce se zabývá byzantskou žebřavou poezií 12. století. Z tohoto žánru se zachovaly následující literární texty: čtyři básně známé jako *Ptochoprodromika*, žebřavá báseň Theodora Prodroma a sbírka anonymního autora zvaného Manganeios Prodromos, z níž je vydáno dvanáct básní. Jádrem práce je popis těchto literárních památek a zmapování literárněhistorické problematiky a současného stavu bádání o ní (autorská otázka, vzájemný vztah dochovaných textů, reálnost versus fiktivnost žádosti atd.). Dále práce obsahuje veršované překlady vybraných ukázek z každé památky a stručný rozbor překládaných básní, jež zdůrazňuje srovnávací hledisko.

Autor: Karolína MADAJOVÁ

Obor: novořecký jazyk a literatura

Název práce: *Mirologia (řecké nářky)*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Růžena Dostálová, CSc.

Počet stran: 134

Práce představuje jeden druh lidových písní označovaných jako nářky. První část všeobecně popisuje prostředí a podmínky, za kterých tyto písně v lidovém prostředí plnily svou funkci. V souvislosti s nářky je zde vysvětlen pojem lidové víry a role přechodových rituálů v pohřebních obřadech; jsou zde uvedeny jednotlivé obřady a obyčeje spjaté s úmrtím a pohřbem. Druhá část se zabývá samotnou problematikou řeckých nářků; smrt je v tradiční řecké společnosti chápána jako absolutní zlo, které porušuje přírodní řád i etické zákony. Celá práce je ukončena podrobným výkladem konkrétních textů vybraných z antologie G. Sauniera *Ta ellinika dimotika tragudia. Ta miroloja*, Atény 1999.

Autor: Jana MAYEROVÁ

Obor: latinský jazyk a literatura

Název práce: *Korespondence biskupa Avita s burgundským králem Gundobadem*

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Bednaříková, CSc.

Počet stran: 67 + přílohy

Práce se zabývá soužitím románského a germánského obyvatelstva v tzv. barbarském státě Burgundů, především z hlediska dualismu vyznání (katolictví a ariánství). Na korespondenci uvedené v názvu a na některých listech vyměněných mezi Avitem a princem Sigismundem ukázala autorka toleran-

ci burgundských ariánů vůči původnímu katolickému obyvatelstvu před první válkou Burgundů s Franky. Dále se autorka věnovala zájmu „barbarského“ krále Gundobada o věroučné otázky a Avitově snaze využít tohoto zájmu k tomu, aby jej získal pro ortodoxii. Všechny využitě listy opatřila autorka vysvětlujícím komentářem. Zabývala se také otázkou hodnoty pramene *Collatio episcoporum*, pokládaného moderním badáním za falsum, a dospěla k závěru, že dokument mohl sice být upraven, ale disputace katolíků a ariánů před Gundobadem se v době mezinárodněpolitického napětí ve světě „barbarů“ skutečně konala. Diplomová studie je mj. příspěvkem k problematice přebírání antických podnětů a k otázkám kontinuity vývoje v období mezi antikou a středověkem.

Autor: Jan RUFFER Obor: klasický řecký jazyk a literatura

Název práce: *Toponyma v mykénské řečtině*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Antonín Bartoněk, DrSc. Počet stran: 69

Práce pokračuje v řadě diplomových prací s mykénologickou tematikou vedených prof. A. Bartoňkem, které se věnují jednotlivým částem dochované slovní zásoby mykénské řečtiny. Skládá se ze šesti částí: po úvodu následuje kapitola s rozdělením probíraných výrazů podle stupně jejich interpretace. Nejrozsáhlejší je třetí část, kterou autor rozdělil na dva celky: první oddíl analyzuje toponyma podle deklinací a druhý podle pádových kategorií. Za závěrem a bibliografií je zařazena příloha se soupisem mykénských toponym a jejich doložením na tabulkách.

Autor: Jana STEKLÁ Obor: klasický řecký jazyk

Název práce: *Vulgarismy a slova s erotickým významem ve staré řečtině*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Antonín Bartoněk, DrSc. Počet stran: 103

Práce se zabývá vymezenou částí starořeckého lexika – vulgarismy a slovy s obscénním či erotickým podtextem. Vychází z dochovaných antických literárních textů, v tomto ohledu si autorka neklade žádná omezení. Hlavním cílem práce je excerpovat jednotlivé výrazy, určit jejich význam, vymezit míru vulgárnosti a pokusit se nalézt co možná nejpřesnější český překlad. Práce je rozdělena do sedmi částí, přičemž nosné kapitoly 3 a 4 pojednávají přímo o vybraných lexikálních jednotkách (kapitola 3 o slovesech a kapitola 4 o podstatných a přídavných jménech). Autorka zpracovala celkem 183 slov, z toho 116 sloves, 63 substantiv a 4 adjektiva. V závěru uvádí, že tento počet není konečný, neboť řečtina disponovala velkým počtem eufemismů a metafor jak pro sexuální styk, tak pro pohlavní orgány.

Autor: Lenka SVOBODOVÁ Obor: latinský jazyk a literatura

Název práce: „*Exemplarius auctorum*“ Bartoloměje Chlumce (*exempla CI-CL*)

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Nechutová, CSc. Počet stran: 102

Diplomovým úkolem bylo zpracování padesáti textů týkajících se zvířecího světa z Klaretova (Bartoloměj z Chlumce) *Exemplaria*. Autorka pracovala s Flajshansovou edicí, podala text exemplel s přihlédnutím k novým poznatkům textové kritiky a jejich překlad, nejprve doslovný, poté pokus o básnické přetlumočení. Každé z probíraných exemplel doprovodila trojdílným aparátlem (Prameny, Fabula, Moralisatio) a vedle informací o Klaretovi a jeho literární činnosti pojednala o žánru, typu a funkci zvířecí symboliky jak v jeho díle, tak ve starším literárním vývoji (od antických bajek).

Autor: Jana ŠENKÝŘOVÁ Obor: latinský jazyk a literatura

Název práce: *Ženy očima biskupa a humanisty*

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jana Nechutová, CSc. Počet stran: 96

Diplomová práce se snaží představit obraz ženy, jak se jeví v korespondenci Jana ze Středy (*Briefe Johannis von Neumarkt*, ed. P. Piur). Autorka pracuje jednak s listy, jejichž adresátkami jsou ženy, jednak s místy dalších listů, zmiňujícími se o ženských postavách. Rozbor je zasazen do rámce tzv. českého protohumanismu, do souvislostí života a díla Jana ze Středy a do informace o reflexi ženy v různých literárních žánrech vrcholného středověku.

VI.

FF UP v Olomouci – Katedra klasické filologie (připravila IVANA KOUČKÁ)

Autor: Jana KOMÁRKOVÁ Obor: latinská filologie

Název práce: *Překlad vybraných částí ze hry „Rudens“ od Tita Maccia Plauta*

Vedoucí práce: PhDr. Jan Janoušek Počet stran: 73

Úkolem práce bylo přeložit vybrané části Plautovy hry *Rudens* (*Lano*) a vypracovat k nim komentář a úvodní teoretickou studii. Text je členěn na teoretickou část (úvodní studie), praktickou část (vlastní překlad a komentář) a kapitolu s názvem *Aktuálnost Plautovy komiky* (pokus o shrnutí a hodnocení Plautova místa v české a světové kulturní tradici). Diplomandka se rozhodla pro překlad prózou, která jí připadá pro komediální žánr přirozenější a přístupnější pro čtenáře.

Autor: Lucie KRATOCHVÍLOVÁ Obor: latinská filologie

Název práce: *Cesta jako mysterijní prvek antických náboženských tradic*

Vedoucí práce: PhDr. Jan Janoušek Počet stran: 81

Práce se soustředí na sledování motivu cesty jako symbolu duchovního hledání ve třech sférách života antického člověka – mytologii, literatuře a ná-

boženství. V rámci třetí oblasti seznamuje se zajímavými poznatky z oblasti mystérií, věšteckých technik, psychotropních rostlin a šamanismu. Autorka vychází nejen z pramenů literárních, ale zároveň v daném kontextu leckdy přehlížených pramenů archeologických – např. řeckých váz – které jsou pro poznání některých aspektů řeckého duchovního života velmi cenné.

Autor: Bohdana KŘEPINSKÁ
 Název práce: *Bohyně Déméter v antické mytologické tradici*
 Vedoucí práce: PhDr. Jan Janoušek

Obor: latinská filologie

Počet stran: 68 + 23 obr.

Práce se zabývá kultem bohyně Démétrý z aspektu filologického, religionistického, komparatisticky lingvistického a historicko-archeologického. Jejím jádrem jsou kapitoly, které se věnují pramenům k mýtu o bohyni Démétře, etymologii jména a kultu Velké Matky a bohyně Démétrý. Diplomandka také zdůrazňuje historickou, kultickou a civilizační úlohu Démétrý zejména jako bohyně obilí, vedle toho se zmiňuje i o jejích dalších úlohách: např. jako bohyně sňatku a ochránkyně ženské poslušnosti rodu.

Autor: Markéta MINKOVÁ
 Název práce: *Lucius Annaeus Seneca: „Agamemnón“*. Překlad s komentářem
 Vedoucí práce: PhDr. Lubor Kysučan, Ph.D.

Obor: latinská filologie

Počet stran: 80

Práce je prvním českým překladem a komentářem Senekovy tragédie *Agamemnón*. Jeho autorka rezignovala na metrický překlad a raději se zaměřila na Senekův barvitý jazyk a styl. Komentář se koncentruje na rozbor tragédie zejména z hlediska stoické filozofie. Tuto základní část pak M. Minková doplnila kapitolami shrnujícími stručně Senekovu dobu, život a dílo a význam Senekových dramát pro středověk a raný novověk.

Autor: Alena TENKOVÁ
 Název práce: *Dramatická tvorba Hrotsvity z Gandersheimu*
 Vedoucí práce: Mgr. Jana Engelbrechtová, Ph.D.

Obor: latinská filologie

Počet stran: 80

V úvodních kapitolách práce autorka vyzdvihuje význam Hrotsvity z Gandersheimu, zejména její dramatické tvorby. Shrnuje známé skutečnosti o jejím životě, snaží se je zařadit do kontextu doby a podrobněji se zabývá Hrotsvitinou tvorbou jako celkem. Pokouší se i o překlad velkého množství citátů a úryvků z kritické edice zpracované K. Wilsonovou, v úplnosti pak překládá Hrotsvitin úvod. Nejrozsáhlejší částí práce je kapitola uvádějící podrobně děj jednotlivých dramát společně s ukázkami. Závěrečné části se zabývají postavami dramát, otázkou Hrotsvitiny reakce na Terentia, zkoumáním her z hlediska symboliky a jejich účelem a funkcí v době sepsání.

VII. FF UP v Olomouci – Katedra historie (připravila IVANA KOUČKÁ)

Autor: Sylvie JULÍNKOVÁ
 Název práce: *Učebnice dějin starověku v české literatuře do roku 1945*
 Vedoucí práce: PhDr. Ivana Koučková

Obor: historie

Počet stran: 131

Autorka se zabývá rozbohem učebnic dějin starověku vydaných pro všechny studijní úrovně v letech 1831-1945 a částečně také jejich srovnáním s obdobnými publikacemi po roce 1945. Při obsahovém hodnocení ji zaujala odborná úroveň, aktuálnost podávaných informací, vliv politické situace na obsah děl, uplatnění trendů evropského dějepisceví ve výkladu historických událostí. Při zkoumání didaktické stránky nejen učebnic, ale i čítanek a atlasů se zaměřila na věkovou a jazykovou přiměřenost údajů, zastoupení příloh (mapy, obrázky, fotografie, chronologické tabulky), vysvětlování cizích termínů, uvádění opakovacích otázek i další doporučenou literaturu.

VIII. JČU v Českých Budějovicích – Historický ústav, oddělení klasické filologie (připravila MARCELA HEJTMANOVÁ)

Autor: Martin BEK
 Název práce: *Antické kulturní dědictví a německé osvícenství*
 Vedoucí práce: doc. dr. Igor Lisový

Obor: klasická filologie

Počet stran: 76 + příloha

Předmětem práce je zkoumání vlivu antického kulturního dědictví na německé osvícenství, zastoupené J. J. Winckelmannem, G. E. Lessingem, J. W. Goethem a F. Schillerem. Po úvodní kapitole, věnované německému písemnictví konce 17. a počátku 18. století a působení antiky na myšlení Goetheho a Schillera, soustřeďuje autor pozornost na J. J. Winckelmannu a na jeho spis *Dějiny umění starověku*, jehož analýza tvoří jádro práce. Další kapitola obsahuje pojednání o Lessingovi a jeho spisech *Hamburská dramaturgie* a *Laokoón*. Lze bezpochyby říci, že se antice podařilo v době německého osvícenství proniknout do všech vrstev společnosti a zanechat zde nespazatelné stopy.

Autor: Irena KAŠPAROVÁ
 Název práce: *Současná neolatinská tvorba a její didaktické využití*
 Vedoucí: Mgr. Marcela Hejtmanová

Obor: klasická filologie

Počet stran: 105 + příloha

Ačkoli bývá latina obvykle označována jako „mrtvý“ jazyk, vyskytuje se celá řada iniciativ, které se snaží toto kliše popírat. Důkazem jsou různé nadace, společnosti, kongresy, semináře, kulturní akce nebo soutěže, které zajišťují prezentaci a šíření tzv. „živé“ latiny (*latinitas viva, recens, neolatinitas*) prostřednictvím různých médií, z nichž nejdůležitější jsou latinské časopisy, učebnice, příručky, rozhlasové vysílání, internet apod. Cílem práce je zmapovat současný stav tzv. „živé“ latiny (přehled a obsahová analýza institucí, časopisů, učebnic apod.) a naznačit možnosti didaktického využití vhodných forem ve výuce latiny na střední škole.

Autor: Radka VANÍŠOVÁ Obor: klasická filologie
Název práce: *Antická literatura v prizmatu bádání profesora Antonína Koláře*
Vedoucí práce: doc. dr. Igor Lisový Počet stran: 57 + příloha

Práce se zabývá vědeckou a popularizační činností profesora Antonína Koláře, předního českého klasického filologa první poloviny 20. století. Jejím cílem je rozbor Kolářových studií věnovaných problematice antické literatury (poezii i próze). Důraz je kladen na dosud nepublikovaný rukopis *Dějiny řecké literatury doby hellenistické* (uložen ve Státním okresním archivu ve Svitavách se sídlem v Litomyšli), na jeho přečtení a analýzu. V příloze diplomové práce je kopie rukopisu a jeho přepis (s drobnými úpravami).

Autor: Petra ZACHAŘOVÁ Obor: klasická filologie
Název práce: *Plinius starší o zemědělství Středomoří (vinařství, pěstování oliv a obilí) v době principátu*
Vedoucí práce: doc. dr. Igor Lisový Počet stran: 115 + příloha

C. Plinius Secundus si ve svém encyklopedickém díle *Naturalis historia* kladl za cíl podat shrnující informaci o přírodovědných znalostech své doby. Cílem diplomové práce je analýza knih 14, 15, 17 a 18, které pojednávají o vinařství, pěstování oliv a polních plodin. Vinné révě, jejímu pěstování a zpracování věnuje Plinius celou 14. knihu a vyzdvihuje význam Itálie v oblasti vinařství. Z velkého množství druhů vinné révy uvádí 91 nejlepších, 80 druhů pravých vín a nadto jmenuje 66 druhů vín umělých. V pojednání o olivách se autor zaměřuje především na pěstitelské chyby. Souhrnně se zmiňuje o 20 druzích šlechtěné olivy a o 48 druzích umělého oleje. Na pěstování a využití polních plodin (obilí, luštěniny a pšiciny) klade Plinius obzvláštní důraz a je zjevná jeho snaha o opětovné pozvednutí práce v zemědělství.

IX.
FF UK v Bratislavě –
Katedra klasickej a semitskej filológie
(pripravila ĽUDMILA BUZÁSSYOVÁ)

Autor: Mgr. Jana GRUSKOVÁ, Ph.D. Odbor: klasické jazyky
Název: *Nové výsledky výskumu reskribovaných rukopisov v Rakúskej národnej knižnici*
Vedúci práce: Prof. PhDr. Peter Kuklica Počet strán: 65

Práca predstavuje nové výsledky výskumu troch gréckych kódexov Rakúskej národnej knižnice, ktoré boli napísané na pergamene pochádzajúcom z viacerých starších rukopisov. Dôvodom pre takéto opätovné použitie pergamenu, v stredoveku hlavného písacieho materiálu, boli vysoké náklady na jeho výrobu. Ľudia sa preto snažili vzácny materiál recyklovať, a to tak, že pôvodný text odstránili a pergamen nanovo popísali. Hoci výskum uvedených troch kódexov ešte nie je ukončený a predložená práca predstavuje „work in progress“, prinieslo doterajšie bádanie už prvé výsledky: diplomantke sa podarilo identifikovať viaceré *scripturae inferiores* a bližšie charakterizovať a sčasti zrekonštruovať pôvodné kódexy (*codices antiquiores*), a tak znovu objaviť niekoľko vzácných gréckych rukopisov z 10.-11. storočia. Práca je napísaná v nemeckom jazyku.

Autor: Mgr. Andrej KALAŠ Obor: klasické jazyky
Název: *Zrod helenistického skepticizmu v diele Pyrrhóna z Elidy*
Vedúci práce: Prof. PhDr. Peter Kuklica Počet strán: 63

Diplomant ponúka na základe dostupného primárneho textového materiálu obraz filozofických názorov a praktických životných postojov Pyrrhóna z Elidy. Približuje autorovu osobnosť a všíma si historicko-filozofické inšpirácie a kultúrno-civilizačné vplyvy, ktoré formovali Pyrrhónov filozofický a životný postoj. Venuje sa metafyzickej, epistemologickej, etickej a fenomenalistickej interpretácii Eusebiovoho zlomku *Praeparatio euangelica* 14, 18, 2-4 a napokon si kladie otázku nosnosti pyrrhónskej radikálnej epoché, agnosticizmu a hodnotového nihilizmu v konfrontácii s tradičnými hodnotami antickej civilizácie.

Autor: Slávka PRŠKOVÁ Obor: latinský jazyk a literatúra
Název: *Apuleius a magické praktiky*
Vedúci práce: Doc. PhDr. Daniel Škoviera Počet strán: 73

Diplomantka sa venuje životu a dielu Apuleia z Madaury. V stručnom prehľade opisuje severoafrické mestá a predstavuje ich históriu. Pokúša sa usporiadať fakty týkajúce sa obžaloby Apuleia a jeho následnej obrany a predstavuje systematicky celý súdny proces. Samostatnú kapitolu venuje

autorka chápaniu mágie v rímskom impériu a hľadá odpoveď na otázku, prečo bol Apuleius obvinený z mágie. Napokon porovnáva Apuleiovu obhajobu s Platónovou obhajobou Sokrata.

Zomrela dr. Viera Bunčáková

Vo veku nedožitých 83 rokov zomrela v Bratislave 18. septembra 2003 PhDr. Viera Bunčáková, rod. Pallová, CSc., slovenská klasická filologička a slovakistka, prekladateľka z latinčiny a gréčtiny, predsedníčka Slovenskej jednoty klasických filológov pri SAV v rokoch 1979-1983.

Narodila sa 29. novembra 1920 v Piešťanoch a po maturite na Štátnom dievčenskom reformnom gymnáziu v Bratislave r. 1939 začala študovať klasickú filológiu a slovenčinu na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V zmysle vtedajších predpisov ešte v priebehu prvého roku štúdia vykonala povinnú doplňujúcu maturitu z gréčtiny. O jej talente i pracovitosti svedčí skutočnosť, že onedlho po štátnych skúškach na základe predloženej dizertácie *Rytmicko-sémantický rozbor Horatiových ód* a úspešne zložených rigorózných skúšok získala titul *Philosophiae doctor*.

Profesionálnu dráhu síce začala r. 1945 ako koncipientka univerzitnej knižnice, ale už r. 1946 debutovala ako prekladateľka; Lessingov *Laokoon* vyšiel v Trnave vo vydavateľstve F. Urbánka, kde dva roky predtým publikovala prácu *Antika v literárnych teóriách Jonáša Záborského*. Zdá sa, že ako prvá vystihla, aké pole možností pre propagovanie vedy a kultúry sa otvára v elektronických médiách; roku 1945 pripravila pre rozhlasovú stanicu Bratislava pásmo z poézie Anakreonta, Alkaia, Sapfó a Sulpície *Vino, ženy a spev*, začiatkom 60-tych rokov aj niekoľko ďalších (napr. o gréckom divadle) a televízny scenár *Satira v starom Ríme* (1969). Ostáva však skutočnosťou, že po nádejnom vstupe do vedy i prekladateľského umenia zaznamenávame aj citeľné pribrzdenie, ktoré so sebou niesol post vedúcej propagačného oddelenia vydavateľstva Pravda od roku 1950.

Svoj odborný profil začala plnšie uplatňovať až ako stredoškolská učiteľka slovenčiny a latinčiny (od 1954), resp. ako latinčínarka na Katedre jazykov Filozofickej fakulty UK (od 1960). Vtedy sa predstavila svojím prvým prekladom z latinčiny, Komenského *Vševýchovou* v 4. zväzku *Vybraných spisov* (Bratislava 1959). Svoje prekladateľské vlohы však ešte lepšie rozvinula v pozoruhodnom modernom pretlmočení Apuleiovho románu *Premeny čiže Zlatý somár* (Bratislava, Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry 1962, 2. vyd. Tatran 1979).

V období rokov 1963 až 1983 zastávala funkciu vedúcej Katedry jazykov na lekárskej fakulte UK v Bratislave, ale toto pracovné zaradenie sa premietlo iba v jednej publikačnej položke, v skriptách *Úvod do lekárskej terminológie. Cvičebné texty a úvod do základov latinského a gréckeho tvaroslovia*. (Bratislava, SPN 1972, 2. vyd. Bratislava, LFUK, 1975). Očividne

viac inklinovala k slovenskej literatúre – v tejto oblasti zostavila a vydala celý rad čítaniek – a k prekladaniu. V tom období uprednostňovala spoluprácu s básnikmi, pretože bola presvedčená, že filológ nie je schopný adekvátne vystihnúť literárno-estetické hodnoty antickej pôvodiny. Výsledkom spolupráce s Vojtechom Mihálikom bol preklad Ovidiových *Liekov proti láske*, o ktorého úspechu výrečne svedčia ich tri vydania (1964, 1969, 1974), na slovenské pomery skutočná rarita. Zároveň pracovala so svojim manželom a básnikom Pavlom Bunčákom na Vergiliovej *Eneide*. Preklad tohto rímskeho národného eposu vyšiel v bratislavskom Tatrane roku 1969 a strelol sa s kritickými výhradami prof. M. Okála, ktorý jej prízvučnému napodobeniu hexametra vytkol najmä rytmickú svojvôľu, nedodržiavanie počtu stôp a ignorovanie náležitých vnútroveršových prerývkov.

Na istý čas potom V. Bunčáková uprednostnila latinskú prózu; preklad Sallustiových monografií *Catilina a Jugurthovo sprisahanie* (Bratislava, Tatran 1973 a 1987) bol kladne prijatý a to isté platí o pretlmočení diela stredovekého filozofa Jána Duns Scota *Otázky nad Porfýriovou knihou o univerzáliach* v 3. zväzku *Antológie z diel filozofov, Patrística a scholastika* (Bratislava, Pravda 1975, s. 165-195). Atmosféra doby sa v preklade Duns Scota odrazila v tom, že prekladateľka ostala v anonymite; v tom istom zväzku boli totiž aj preklady prof. Júliusa Špaňára, ktorého ako vylúčeného z komunistckej strany stihol trest zákazu publikovať. Aby avizovaný zväzok vôbec mohol uzrieť svetlo sveta, museli sa vynechať mená prekladateľov. Posledným prekladateľským vystúpením V. Bunčákovej sa stala Sofoklova *Elektra* (Bratislava, Tatran 1979).

Pôsobenie V. Bunčákovej na poste predsedníčky SJKF v rokoch 1979-1982 bolo nepriaznivo poznačené jednak atmosférou politickej normalizácie s vyhrotenou ideologizáciou, jednak jej komplikovanými vzťahmi ku Katedre klasickej a semitskej filológie FiF UK, pričom však toto pracovisko nieslo hlavné bremeno organizačnej práce. Aj preto sa jej nedarilo vnášať potrebnú pozitívnu atmosféru do podujatí Jednoty. Pre úplnosť treba uviesť, že na tejto pôde predniesla prednášky o problematike latinskej lekárskej terminológie (1978) a o fenoméne angažovanosti v rímskej poézii, najmä u Horatia (1981).

Zdravotný stav v posledných rokoch, najmä zhoršený zrak jej znemožňoval pravidelne sa zúčastňovať na akciách SJKF. Jej kontakty s Jednotou sa stali natoľko zriedkavými, že aj správa o jej úmrtí prišla s veľkým oneskorením, a tak za Slovenskú jednotu klasických filológov sa s ňou oficiálne nemohol nikto rozlúčiť. Robíme to dodatočne aspoň na tomto mieste s presvedčením, že to, čím prispela do pokladnice slovenskej kultúry, je naozaj *multa pars*, ktorá *vitavit Libitinam*. Za to jej patrí naša vďaka a úcta.

Daniel Škoviera (Bratislava)

GIAN BIAGIO CONTE, *Dějiny římské literatury*. Z italského originálu přeložil kolektiv autorů pod vedením DAGMAR BARTONKOVÉ. Praha, KLP – Koniasch Latin Press 2003, 790 s.

Nakladatelství KLP vydalo v roce 2003 *Dějiny římské literatury*, jejichž autorem je přední znalec antických literatur, profesor v Pise, Gian Biagio Conte. Na rozdíl od *Dějin řecké literatury* Luciana Canfory,¹ které vydalo stejné nakladatelství v roce 2001, můžeme v tomto případě konstatovat, že Conteho *Dějiny* mohou skutečně skvěle plnit roli moderní vysokoškolské učebnice a že konečně zaplní mezeru, která u nás existuje již přes půl století – posledním dílem, které ovšem mělo sloužit jako středoškolská učebnice, byly *Stručné dějiny* Ferdinanda Stiebitze, které poprvé vyšly již v roce 1938. Conte svou knihu koncipoval skutečně jako učebnice a této koncepci musel zcela podřídit svou práci. Sám v úvodu říká, že ten, „kdo na sebe bere úkol napsat podobnou práci, nemůže učinit velké objevy a ani se za to nemůže předem omlouvat. Lze pouze naznačit menší opravy a úpravy a uplatnit taková drobná zlepšení, která již užíváním v praxi získala definitivní podobu a byla obecně přijata“ (s. 18).

Autor rozdělil svou knihu do těchto hlavních oddílů: *Raná a střední republika, Pozdní republika, Období Augustovo, Rané císařství a Pozdní císařství*. Po něm následuje *Výběr překladů římských autorů do češtiny, příp. slovenštiny*, kterým práci doplnili prekladatelé a který pro snazší hledání rozdělili do dvou částí: první obsahuje překlady jednotlivých autorů a děl a druhá antologie a souborné překlady. V závěru knihy najdeme ještě *Reperitorium řeckých autorů a děl se vztahem k římské literatuře*, dva glosáře – *Stručný glosář (politika – společnost – ideologie)* a *Stručný glosář termínů rétorických, metrických a literárněkritických* – a jmenný rejstřík.

Práce vzbuzuje respekt svou komplexností. Obsahuje hesla ve formě medailonku týkající se biografie a děl významnějších autorů, rozboru uměleckých děl, někdy i jejich obsah, to vše na pozadí zkoumání literárních druhů, které zde nestojí v protikladu k již zmíněné medailonkovité struktuře dějin literatury. U každého významnějšího díla pak autor sleduje jeho další osudy, literární úspěch a ohlasy, někdy dochází až k době nejnovější (např. v souvislosti s Propertiem se zmiňuje o americkém básníkovi Ezrovi Poundovi, s. 317). Stejně jako Canfora uvádí dějinné okolnosti děl (např. *Literatura a kultura v období výbojů* na s. 76 či *Terentius – historická situace* na s. 98-99). Podle potřeby se zabývá i reáliemi (např. popis rituálů Saliů a Arvalů v partii věnované sakrální poezii na s. 34 nebo pasáž o cechu spisovatelů a herců a o organizaci představení na s. 42). Literární žánr tak, jak se vyvinul v Římě, srovnává s jeho obdobou řeckou (např. s. 44 řecká a římská komedie), u divadla uvádí římskou terminologii divadelních žánrů, ně-

¹ Viz recenze v časopise Auriga 44, 2002, s. 110-111.